

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

»ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК« излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду »Краљев трг« до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: седма, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостиничарима и механијима из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви »Полицијског Гласника« не продају се. Рукописи не враћају се.

КАКВИХ ИМА ФАЛСИФИКОВАЊА ИСПРАВА

И КАКО СЕ ЗА ЊИХ САЗНАЈЕ?

Од М. П. Јовановића.

(НАСТАВАК)

Изложивши разне врсте фалсификовања исправа, приступићемо сада, као што смо обећали, говору о томе, како ћемо сазнати да ли је нека исправа фалсификована, нарочито ако се о њој каже да мора бити фалсификована, а то се на њој не може још да види.

При овоме ваља пре свега имати на уму и мотрити на то: каква треба да је права, истинита исправа? Ако је нека исправа истинита, мора се на њој све једно с другим саглашавати: садржина, потпис, датум, рукопис, хартија на којој је и мастило којим је писано.

Тражећи, дакле, у чему је фалсификовање, морамо најпре испитивати: да ли на исправи нема чега, што се с другим чим у њој не слаже?

Треба испитивати: *садржину* исправе, *њен изглед* и *рукопис*.

Неминовно је потребно разна испитивања чинити *одређеним редом*, да се, с једне стране, не би трошило и радило више него што је нужно, а, с друге стране, да се не би каквим преухитреним испитивањем остало без самога предмета за даља испитивања. Сврси најбоље одговара да се прво испита *садржина* исправе, за тим *њен изглед*, па *рукопис*, и то *све голим оком најпре*, *после микроскопијом* а по потреби и *фотографијом*, а тек *најпосле* да се приступи и *хемиском испитивању*, јер рад хемичара на том махом уништава поједине делове исправе.

I. Испитивање садржине исправе.

Ту има да се види ово: 1. Слаже ли се садржина исправе сличношћу која пише, с њеним карактером, образовањем, стилем, с начином на који она мисли и пише? Треба обратити пажњу да ли није какво особито важно место те исправе, на крају каква става, приденуто каквим »и«, или да ли иначе ма како стилу необично не стоји, јер та су места увек сумњива.

2. Слаже ли се садржина са другим већ утврђеним фактима, са другим белешкама издатеља исправе, н. пр. с оним што је увео у књиге своје радње? 3. Слаже ли се датум исправе с њеном садржином. Ваши анахронизми су чести у фалсификованим исправама. Тако у једном тестаменту оглашено је за санаследника једно дете, кога у времену из кога је бајаги тестамент није ни било на свету, а понекад се у исправи сума казује у монети, које тада, према датуму исправе, није ни било.

II. Посматрање како исправа изгледа.

При том треба мотрити:

1. *Je ли што радирано*. Посматра се писмени докуменат с полеђине, да би се видело да ли нема каквих уздигнућа, каква постају услед радирања. Гледа се, даље, кроз хартију према светлости, да се види има ли провидних места. Мотри се да ли на хартији није које место грубе површине и да ли не изгледа да мастило на том месту више у плаво прелази. Неки пут фалсификатор, да би места, радирањем постала провиднијим, ојачао

и угладио, превлачи их раствором гуме, желатина, смоле и др., али тако доцније премазана места нису исте боје с околином им.

2. *Je ли с киселинама што брисано?* То ће се познати по жутобелим мрљама на хартији, које долазе отуд, што се ултрамарин, који скоро искључиво даје изглед нашој модерној хартији, раствара у киселинама. Ако се писмени докуменат пажљиво положи на какву топлу плочу или увије у свилену хартију и превуче врелом утијом, поново ће се показати брисана слова.

3. *Има ли иначе каква трага, по коме се може мислити на промену или преиначавање?* Нека се гледа нарочито да ли има ма каквих чудних утиснућа. Једна исправа испитивана је према светлости, па је нађено на десној јој страни пуно ситних ожиљака, као кад би се какво писмено посуло песаоном и онда нечим тешким притиснуло. На против на левој страни не беше никаквих ожиљака. То даде повода, да се десна половина текста чита сама за се, па изађе да она, читана сама за се, даје са свим други смисао. Лева половина била је доцније уз то написана. У другом случају, разгледајући најтачније карактеристична уздигнућа на полеђини једне исправе, с муком се из њих могла прочитати реч: »стотину«; међу тим на истом месту, на предњој страни, мастилом беше написана много већа сума. Уздигнућа су постала отуда, што је писаљком (плајвазом) снажно била притискивана хартија у писању поменуто речи. Исправа је била фалсификована на тај начин, што је неко написао текст мастилом, али је у томе тексту само суму написао писаљком која исто тако са свим црно пише, па, кад је исправа потписана, избрисао што је њоме написано и истим мастилом уписао већу суму.

Као сумњиве ваља сматрати исправе, на којима има што расутога или канулога мастила, или које имају на себи каквих дебелих прта, тако, да се не види шта је испод њих. Сумњиве су и исправе, с којих је што одсечено, а то, у приликама, може да се позна по неправилном усеку као и по нешто необичном формату.

4. *Да не изгледају поједине речи и писмена као нацртани?* Ово ће се лако познати по томе, што је у том случају писме нешто дебље и што неће изгледати да је писано једним потезом. Фалсификатори радо нацртавају поједина места, кад у каквом писмену хоће што да додаду, а доцније ће се опазити, да мастило, којим је писано то што је додано, није баш онако какво је мастило осталих места.

5. *Да ли испод писмених исправе нема истих писмена писаљком (плајвазом) писаних?* То се да лако познати, јер у том случају поједини делови слова писаљком писаних још провирују ма најмање под мастилом. Из таквих оцртавања писаљком да се закључити, да је писац подражавао туђем рукопису, па, да би га тачно погодио, најпре писаљком исцртавао слова или речи, било слободном руком или превађујући та слова и речи из ког рукописа баш самог лица чијем рукопису подражава, н. пр. кроз какву провидну хартију.

6. *Да ли исправа изгледом својим казује да је доиста из онога доба како сама о томе гласи?*

Мастило, с годинама, разлије се нешто у хартији и прави око себе нека жућкаста полца. Тога, дакле, мора бити на писменим документима извесне старости. Ваља назити да ли тих жућкастих полца има у равној мери око свију потеза писмених; ако их у опште има, само их не би било код појединих

писмена, са свим се може претпоставити да су ова доцније додана. Фалсификатори праве по неки пут нарочито мастило, које писању има да даде облик неке велике старости; метну у мастило зарђале ексере, па га цвастим перима преносе на хартију. Тиме они заиста долазе до ужутелог изгледа старог документа, али оних жутих поља неће бити никако или ће неприродно изгледати и неће бити оне поступности у боји.

Ако су у некој исправи једни потези блеђи а други загаситији, не мора још бити фалсификовања. Те разлике могу да буду и од самог јачег или слабијег умакања пера у мастило, или што у мастилу има прашине, па при умакању она неки пут доспе у перо а неки пут не.

Хартија, с годинама, жути на крајевима. Нека се, дакле, код старијих исправа пазити, да ли има тих ужутелих крајева. Само нека се пазити да ли су сви крајеви подједнако жутили; ако тога нема на ком крају, мора да је ту што одсечено. Фалсификатори се неки пут труде, да исправи даду старији изглед тиме, што ће хартију начадити или кафом нагарити, али то ће се опасити лако по белом пољу, које остаје кад така хартија дође у додир с водом.

Старост хартије може по неки пут да се сазна и по оном знаку или печату воденом што се налази на хартији. Ако затреба, ваља питати фабрику из које је хартија кад је тај знак узет. Већ је био такав случај, да је један писмени докуменат носио водени знак једне фабрике, које у време, што га исправа казује као дан свога издања, није ни било. У Немачкој је био случај, да је један тестаменат гласио да је из 1868. године, а водени знак показивао је орла данашње немачке царевине!

На печат, жиг и друге сличне знаке исправе треба такође обратити пажњу. Дешава се да је печат с неког другог документа скинут, па прилепљен; ваља пробати да ли се печат, пошто се хартија овлажи, да скинути, што може бити само код налепљених печата.

7. Исправе из више *уједно слењених комада* сумњиве су, али могу бити и истините. Питање је у томе, да ли су комади првобитно били једна целина, па само за то слењени, што су поцепани. Да би се дознало да ли су комади доиста делови једне целине, треба пазити: да ли им се крајеви тачно у свима појединостима шљубљују; да ли се сва хартија слаже у боји, браздама, шари, цртама, дебљини; да ли може бити нема разних водених знакова на комадима, као што је бивало таквих случајева.

8. Код исправа, које су *из више листова*, треба пазити да ли се трагови спољашњег утицаја подједнако налазе на свим листовима. Испитујући неку стару књигу, нашло се, да је црв прошао подједнако кроза све листове, само један лист у средини књиге немаде те рупице. Неминовно је, дакле, да је тај лист доцније утурен.

9. Треба мотрити на *превијутке* на хартији. Код исправа, нпр. писама, које су са стране дошле, мора се побудити сумња, ако тих превоја нема. Упуштати се у даља посматрања и применити нпр. рагенције, треба у опште само онда, кад се због омањих кривица имају да испитају пасоши, сведоџбе и др. У опште треба штедети писмени докуменат што се више може и избегавати грађење нових превоја, а код важнијих исправа испитивање с реагенцијама треба дати стручњацима.

III. Испитивање микроскопом.

Пошто је писмени докуменат осматрен голим оком, треба га испитати још лупом и микроскопом. У питањима доле означеним микроскоп је средство велике вредности.

1. *Je ли сва исправа написана истим мастилом?* Има врло много фела мастила. Голом оку изгледа мастило којим је писано просто црно, а у ствари свако мастило има своју рођену ниансу боје, једно иде у угасито зелено друго у мрко. Што се то не може голим оком приметити, узрок су неравнине на хартији, у колико она није потпуно углачана. Оне у погледу оптичком имају исто дејство које и плужне бразде каквог загасито-црвеног поља, које нам се из даљине просто црни; кад се пољу приближимо и видимо поједине бразде, тек онда правилно разазнајемо боје и њихова преливања под утицајем светлости и сенке. Исто то дејство, које се показује кад се пољу приближимо, имамо и на мастилу кад му микроскоп принесемо; он разлучује потезе мастила у поједине им делове и чини да можемо разликовати ниансе боје; па како свако мастило има

нешто друкчу, своју засебну боју то се под микроскопом готово увек даде разазнати, да ли су у ком писменом документу употребљена два мастила.

2. *Да ли су потези у писменима у један мах написани, или је од тога што доцније додавано?*

Треба гледати да ли се сумњиви потези с правим и истинитим на ма ком месту укрштају и секу, нпр. с каквим полукругом или неком коврчицом. Ако су потом сумњиви чињени једновремено са осталима, пресек неће бити чист на месту укрштања, мастило ће бити нешто разликовано. Где је пак тај пресек чист, има се закључити, да је извесно писме доцније дошло, пошто је оно писме, с којом се сече и укрштава, већ са свим суво било.

Треба, даље, испитивати на местима укрштања какав је слој мастила горе, са свим при врху. Под микроскопом да се јасно распозна, да на местима укрштања мастило овога што је доцније написано лежи изнад мастила којим су писани они ранији потези. Узмимо нпр. да се сумња да је 1 доцније у 4 фалсификовано. Ко пише четири, прави најпре угао, па онда ону главну црту; у право 4 главна црта лежи дакле увек изнад, преко оне попречне црте од угла начињенога. Али ко од 1 прави 4, меће угао на већ начињену главну црту, те у фалсификовано 4 главна црта стоји оздо. Исто је тако и кад се од 2 доцније прави 8.

Треба, најпосле, испитати места текста исправе на превијутцима хартије. Така места на хартији обично нешто отанчају. Последица је тога, да у писању преко таквих места мастило мало пролива. Ако сви потези пера преко таквих места показују нешто проливања, онда су морали бити писани после учињеног превијања хартије и после наступања отанчалости хартије. Ако ниједан потез пера није пролио, онда су писани пре тога. Ако су пак једни потези пролили а други нису, онда значи да су писани један у једно други у друго време, неки пре а неки после савијања и прелома хартије.

3. *Каквим је пером писано?* Под микроскопом да се јасно распозна, да ли је перо челично, гушчије или цвасто. Челична су пера ушла у употребу истом крајем двадесетих година XIX. века. Раније датирани докуменат, који би био писан челичним пером, не може, по томе, бити истинит. Према приликама може се сазнати и да ли је писмени докуменат писан сав истим пером; оштра пера секу дубље.

4. *Да ли старост писменог документа одговара саставу хартије?* Истом у новије време у изради хартије, уз материје лана и памука, придају се и друга биљна влакна. Под микроскопом да се испитати има ли у хартији и таквих делова. Ако их има у ком бајаги старом писменом документу, онда он не може бити истинит.

5. *Да ли су делови какве слењене исправе сви доиста једне хартије?* Данас се узимљу за израду хартије најразноврснија биљна влакна. Више у једно слењених и састављених комада могу само онда чинити једну целину, кад је и хартија из које су са свим истог материјала. То испитивање треба дати ботаничару. Сваком другом било би тешко да констатује порекло влакана хартије, јер се за израду хартије влакна сировине од које су сва растресу и добро иситне.

6. *Нека се испита и свака прљотина које би на исправи било.* Ако је исправа истинита, она је, по правилу, прљана доцније, и онда прљотина стоји преко писаних потеза. Фалсификатори, градећи лажну исправу, раде махом тако да хартију вештачки најпре испрљају и онда преко ње пишу. Микроскопом да се дозна, да ли је прљотина испод онога што је написано или је над њим. (Наставиће се).

О ТРАГОВИМА

(НАСТАВАК)

У опште се може рећи да стопалин угао код једне и исте особе приближно исти остаје, тако да се с поузданошћу може закључити, да неки траг потиче од човека, који корача у приближно истом стопалином углу. Али ипак има много ствари, које утичу да се ход поремети. Већ само то, кад би човек почео о том ходу да премишља, учинило би да и нехотично корача друкчије, но што има обичај. За тим долазе свакојаки

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

други спољни утицаји: ко носи тесне или нове ципеле, на које није навикао, неће остати веран свом уобичајеном стопалином углу, већ ће ногу онако стављати, како ће најбоље избећи непријатно дејство ципеле. Ко иде по глатком, клизавом земљишту уз брдо или низ брдо, он ће, па макар да иде раскреченим ходом, стопале потпуно равно стављати, јер тако правцу, у коме се клизи, ставља насупрот дужу површину трења, те је према томе мање изложен опасности да падне. Сасвим друге узроке, да стопалу међу право, имају људи, који велике терете носе. За њих је свако колебање тежишта непријатно, па чак и опасно, јер може човека, који носи терет, довести до пада. Осем тога човек, који носи терет, није кадар, да тако брзо исправи ногу и одржи равнотежу, јер га притиска терет. Према томе он ће увек избегавати поменуто кривудање лево и десно, које наступа кад се стопале окрећу у страну, те ће стопале метати право, да би по могућности корачао напред без љуљања. Кад дакле опазимо траг, који се на једанпут у стопалином углу променио, тада можемо, ако само за то не би било других узрока, с поузданошћу сматрати, да је човек, који је произвео траг, упртио неки велики терет, односно ослободио га се. Јесу ли нпр. стопе лопова, кад је ишао ка кући, окренуте у страну, а кад се враћао управно, онда је он вероватно отуда носио терет. Меће ли неко стопале право, па уједанпут их окреће у страну, морао је терет или оставити или га коме другом предати.

Други је опет узрок, што трудне жене и дебела, крупна лица иду међући стопале у страну. Као што је већ поменуто код линије хода (на слици под II), та лица имају широк, раскречен ход, она дакле и онако кривудају својом „изломљеном линијом“ лево и десно, а стављањем ноге у страну то још више појачавају. Врло је чудна та околност, да сваки, па и онај, који највише стопале меће у страну, правије их окреће, кад иде бос, кад трчи или на прстима иде. То је тешко објаснити. Можда то има свог узрока у томе, што је спољна ивица табана куд и камо осетљивија по унутрашња. Кад се у ходу окрећу стопале у страну, онда унутрашња ивица табана много више земљиште додирује, а кад се стопала окреће право, тада се више гази на спољној иници табана, управо стаје се на целу. Према томе биће да човек тежи, кад је бос, да што мање стаје на осетљивији део табана. Што се пак у трчању и идењу на прстима не међу ноге у страну, узрок је тај, што су у тим приликама пете уздигнуте, те би једна другу трљале, а то се избегава, кад се ноге окрећу усправно, јер су пете једна од друге удаљеније. При трчању ваља узети у рачун и то, што стављање ногу у страну и кривудање није од користи, јер трчањем човек тежи да даље стигне, те инстинктивно тражи најпробитачнији положај ноге.

4. Дужина корака

Тако се зове удаљење од једне стопе до друге: од средине једне пете до средине друге пете. Дужина корака зависи од величине човека, брзине хода а и од навике. Др. Бели и др. Кирххоф*) тврде, да и јачина великог прста има знатна утицаја на дужину корака, а Веч**) је мишљења да зависи и од покретности великог прста. — По правилу се може сматрати, да велики човек идући истом брзином као и мали прави веће кораке по мали. Тако кад наиђемо на два трага, који иду један поред другог, онда оне стопе, што би их налазили у извесном размаку чешће, од малог су човека, а оне које су једна од друге више удаљене, од великог. Али у томе не можемо бити увек поуздани, јер има и других околности, које могу утицати. Тако људи, који су болесни, имају какву бољку у ногама или трбуху, иду малим корацама, и ако су великог раста. За тим и они, који су навикнути, да пажљиво ступају, имају обичај, да праве мале кораке. Нпр. код ловаца ћете често да видите кратке кораке, пошто би они великим корацама лако могли да стају на шушањ и суво грање и да тиме праве шум, који је за њих посао штетан. Велике кораке налазимо код ислужених војника, земљомера, а нарочито код свих железничара. Последњи морају да често иду између железничких шина, те да не би ходили по шљунку, претпостављају да се јако раско-

рачују и стају на прагове, и тако се с временом навикну на необично велике кораке.

Дужина корака једног човека остаје при једнакој брзини иста. Приметимо ли у трагу нормалних људи разлике, видећемо да су оне потекле од спољних утицаја: нпр. човек, који је корачао, није хтео да стане на неки камен, у неку барицу итд. (ово нпр. може бити важно, да се утврди, да ли је дотични ишао после кише); или, обазрео се за време хода, те је услед тога корак скраћен.

Дужина корака колеба се између 50—100 см; као средња дужина може се сматрати: 70 см: лагани, шетачки корак, 80 см: средњи корак, који човек употребљава кад иде по свом послу; 90 см: ускорени, гласнички корак. Веће кораке није пробитачно правити. Чим наиђемо на кораке од 100 см. можемо рачунати да су постали од трчања; корак од трчања ретко ће кад премашити 2 метра.

На техничким вишим школама у Карлсруе-у и ХанOVERу испитивана је дужина корака одраслих лица. Изишло је 256 посматрања, која су скупљења тако, што су различита лица корачала путем, у дужини 200 до 300 метара. Најмањи корак имао је 67, највећи 97 см. Најчешће су се налазили кораци од 78 см; кораци преко 87 и испод 76 налазили су се ретко. Кад су се узели у рачун сви посматрани кораци, нашло се да је средња дужина корака 80 см. Познато нам је већ, да је за пешака утврђена та дужина. Кад човек почне улазити у старије године, и корак му постаје краћи; човек од четрдесет година коракне можда само 75 до 76 см. а човек од тридесет година и истог раста коракне 80—84 см. Тако се бар тврди.

Ако су кораци неједнаки, али не услед спољних погодаба, које је лако открити, онда можемо закључити, да је човек, који је оставио траг, имао неку анормалност. Можемо ли дакле констатовати, да је дужина корака неједнака, тј. да су нпр. кораци од десне до леве ноге међусобно једнаки, али мањи но кораци од леве до десне ноге, који су такође међусобно једнаки, тада можемо извести закључак, да је дотични рамао, било то да је стално хром било да се случајно позледио; здрава нога прави већи корак, слаба, краћа, позлеђена нога прави мањи, јер је дотични мора штетети. Да би се знало, на коју је ногу рамано, узме се из трага ма који већи корак: предња стопа у том кораку је од здраве, а задња од ноге, која је рамала. По правилу у таком случају наћи ће се и нека разлика код леве и десне стопе. Је ли рецимо, стопала наказна, та ће се разлика опазити у њеном трагу, је ли пак каква бољка била у ноzi, траг је обеју стопа по облику једнак, али се по томе како је произведен, разликује: предњи или задњи, спољни или унутрашњи део стопале друкчије је ишао по траг здраве ноге. Да би се решило, шта је узрок тој појави, то је лекарева ствар; иследник има да пазити и констатује, да ли на трагу има разлика, а шта је пак узрок тим разликама, донеће суд лекар.

Али може се десити још и других разлика. Као што је споменуто, код човека, који рамље, корак болесне ноге је мањи но здраве, удаљења између стопа десне ноге с једне и леве ноге с друге стране остају међусобно једнака. Исто тако видели смо на слици, која је изашла у прошлом броју на првој страни под III, да је при изукрштаном ходу линија хода до душе изломљена, али исто тако могли смо видети да би једна линија, коју би повукли кроз средину левих пета представљала такође праву линију. Али кад су размаци између десних стопа међусобно и левих стопа међусобно неједнаки, и кад спојна линија десних стопа на по се и левих на по се чини неправилно кривудавау линију, тада има недостатака у апарату за ход и то у централном органу, и траг несумњиво потиче од човека, који болује у мозгу, или у кичми: он је паралитичар, табетичар, опијен, збуњен, тешко повређен. На такве трагове, наравно, треба пазити с великом брижљивошћу, њих треба или по могућству у природи показати лекару, или најтачније измерити и снимити, а за тим саслушати лекарево мишљење, који у више случајева може чак тачно рећи, шта је на мозак утицало: да ли се ствар тиче хроничне болести, или пијанства, повреде итд.

(Наставиће се).

*) «Der menschliche Fuss,» Tübingen.

**) «Fussleiden und rationelle Fussbekleidung,» Stuttgart 1883.

УБИСТВО У КЛЕНОВЦУ

КРИМИНАЛНА ПРИПОВЕТКА

Написао Б.

I.

На сами дан св. Николе, 6-ог децембра 188* год., у глуво доба ноћи, један пушчани пуцањ, а одмах за овим запевка, узбунише становнике „рабровске“ улице у селу Кленовцу.

По правцу пушчаног јака и страни са које се чула запевка, слеже се доста суседа у кућу Станимира Тополчића.

Станимиров син Богосав, лежао је у авлији, уз палисад, убијен из пушке.

Први и најближи суседи затекоше га жива. На питање ових, само је толико знао показати: да га је неко, с поља, позвао по имену и када је он пришао палисаду, да види ко га зове, овај му сасуо ватру у груди.

Ни по лику, јер је ноћ била мрачна, ни по гласу, није познао убијцу. Ни на кога није могао изјављивати сумњу, јер није имао непријатеља. По природи благе и тихе нарави, он је са свима добро и у љубави живео.

Само се толико могло од Богосава сазнати, а убрзо за тим, наступише и последњи тренутци живота његова. Кад га суседи узеше преносити из авлије у кућу, он издахну.

Мати његова, Марија, бусала се у груди као ван себе, запевајући и наричући, да се човеку крв у жилама следи.

А и како неби? Богосав јој је био јединац. Једина нада и утеха њена, а поред тога син, каквога је мало која мајка однихала и одгајила...

Кад унесоше убијенога у кућу и наместише на припремљену постељу; кад му мајка окити главу зимском ружом и сувим босиљком, а млађи окадише собу тамјаном, — пуче глас по целој селу о догађају, те дође и сеоски кмет.

Суседи му испричаше како су Богосава затекли и шта им је овај саопштио, а кмет записа све то, опреми једнога хитрог коњаника капетану у Тодоровац, позивајући среску власт да дође на извиђај...

А док среска власт дође, да вам испричам што о кући веселог Тополчића...

Кад се пође из Тодоровца, где је, као што сам рекао, среска канцеларија, друмом који води окружном месту, после једнога сата путовања, скреће се у десно на сеоски пут који води за Кленовац. Одатле, одакле се са друма силази, читав један сат ода, обилази се око чувене кленовачке баре, док се дође у прву и најближу кленовачку малу — рабровску.

Кад дођете пред село, укаже вам се група кућа, лепо окречених и ћерамидом покривених, група где-где прошарана и по којом кровњаром. Озго поврх кућа, у страни, па у недоглед, пружају се сеоски забрани, суморног и тужног изгледа, јер их је зима оголила и лишила оног чаробног зеленила. Доњим крајем, поред самих кућа, пролази сеоски пут, а десно од њега, преко њива и пашњака, тамо далеко, пружа се кленовачка бара, из које густо штрчи трска и шевар, као пободена копча.

Најбоља, највећа и најлепша кућа коју у овој групи видите, то је кућа Станимира Тополчића, оца погинулог Богосава.

Станмир је газда човек. Поред доста зиратних земаља, пашњака, винограда и забрана; поред довољно разноврсне стоке, има он и воденицу савуљу, а то ће рећи, да је, зацело, доброга стања имовног.

А он то није ни крио као други. Ако би му који, у разговору, рекао да се добро занимао, и да је у селу са стањем понајбољи, он је имао обичај рећи: „Дао је Бог, хвала му“.

Међутим, и ако је био тако доброга стања, никад није био новчан. Како би, својом привредом, дошао до које суме новаца, куповао би: њиву или ливаду, вола или краву, или тако што, само да новац није код њега.

Али ипак зато, кућа његова била је права домаћинска кућа, пуна свега и свачега. Гостопримљивост Станмирова била је на далеко чувена. Нико, који се у ту кућу увратио, није из ове отишао непочашћен и неугошћен.

Нарави је био благе и тихе. Ни са којим није се тужио ни парнично. Ако је кад год и било прилике за спорења, он је то свршавао измирењем, често и на своју штету. Није се отимао да буде кмет ни изборни судија и није никад ни био

то. Помагао је свакоме, који је од њега помоћи тражио, наравно, колико је могао и био у стању.

Због ових добрих својстава, сви су га у селу уважавали и волели. И сами рђави људи штедили су, због тога, његову кућу. Никад њему није учињена било крађа било у пољу штета, као многим и многим другима у Кленовцу.

Станмир је, дакле, био свачим богат, само једним није. Није имао више деце, само јединца сина — Богосава. Али — тако је Божја воља!

Но и ако је имао само њега једнога, ваљао му је, вала, као десет других. Кршан момак, леп, паметан, а нарави ако није од очеве боље, заиста није ни горе.

У ово доба било му је 23. године. Лане је одслужио свој рок у војсци — у гарди.

Кад је дошао из војске, Станмир и Марија доконаше да га ожене, а и време је већ било. Његови парњаци одавно су већ и деце имали, а Станмир не хте Богосава женити док војску не одслужи.

Упиташе Богосава да ли није обегенисао коју цуру, па кад им овај рече да није, они претресоме целу околину, по десет сати унаоколо, да нађу цуру, која ће им кућу задичити а њиховог јединца усрећити.

И нађоше је.

Нађоше је у Подбрежју, селу пола сата иза Тодоровца, на Сави, у кући Ненада Прекића.

И она беше јединица у оца.

Добра и млада цура. По лепоти, што' но кажу „ни вила јој другарица није“. На далеко била је чувена као лепотица: Прекићева Роса из Подбрежја.

Деца се видела и бегенисала а стари уговорили ствар.

Истина, мало се томе опирала Станица, мајка девојчина, Бог би знао зашто, али Ненадова реч била је пресудна.

— Бог с тобом, рекао је он Станици, а који још неби своје дете дао у кућу Тополчића? Тај би морао манит бити!

То ништа није помогло. Станица се и даље опирала, но ипак — ствар се свршила. (Наставиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског Јефта Угричић

6

„Мили мој Рођо, писала је мати, већ је ево други месец како се с тобом нисам разговарала преко писама, што ми је било веома тешко и због чега по неку целу ноћ нисам могла заспати, мислећи непрестанце на тебе. Ја знам, да ми ти нећеш замерити за ту моју нехатност јер је то било преко моје воље. Ти знаш како те и колико те волим. Ми, ја и Дуња, имамо само тебе, ти си нам све, сва нада наша, све благо наше. Не знаш како ми је било тешко, кад сам сазнала, да има већ неколико месеци како си оставио универзитет, јер немаш чим да се издржаваш, и што су се прекратиле лекције, које си давао, а и друга средства! Како би ти могла помоћи с мојом пензијом од сто двадесет рубаља годишње? Петнаест рубаља, што сам ти их послала пре четири месеца, ја сам, као што и сам знаш, узјамила на ту моју пензију од овдашњег трговца Василија Ивановића Вахрушкина. Он је добар човек, а био је још пријатељ твога оца. Пошто сам њему морала уступити право, да он за мене прима пензију, морала сам чекати док се не исплати дуг, а тај се тек сад исплатио, тако, да ти нисам ништа могла слати за све то време. Али сад, хвала Богу, мислим, да ћемо ти моћи опет слати, па шта више можемо рећи, да нам се смешти срећа, о чему хитам да те известим. Али пре свега, драги мој, ти и не знаш, да је већ трећи месец, како твоја сестра живи код мене, и више се нећемо растајати. Хвала Богу, те је све претурила преко главе, а ја ћу ти сад редом испричати, што смо до сад крили од тебе. Пре два месеца си ми писао, како си слушао од некога, да се с Дуњом понашају веома грубо у кући Свидригајлових, и тражио си од мене тачних обавештаја. Али, шта сам ти ја могла тада одговорити? Ако бих ти казала истину, ти би све оставио на страну, па би, ма и пешке, дошао амо, јер ја познајем твој карактер и твоје срце, ти не би дао, да твоју сестру вређају. И сама сам очајавала, али шта сам могла да радим? Ја и сама нисам знала

целу ствар како ваља. Главна је незгода била у томе, што је Дуња, ступив прошле године у њихову кућу као гувернанта, узела сто рубаља напред с погодбом, да сваког месеца отплаћује и било јој је немогуће да их напусти пре, но што сврши рачуне с њима. Суму ту, сад ти могу све објаснити, драги мој Рођо, узела је она више за то, да бисмо ти послали шесет рубаља, којих су ти јако били потребни, и које си ти добио од нас прошле године. Ми смо те тада преварили; ми смо ти писали, да је то од пређе скупљених Дуњиних новаца, али то није било тако, а сад да ти саопштим праву истину, јер се сада све променило на боље и да би знао, колико те Дуња воли, и како је добро срце у ње. Истина, г. Свидригајлов се у почетку понашао с њоме врло грубо и био је веома неучтив према њој... Али ја не ћу да се упуштам у све те немиле појединости, да те не бих узалуд жалостила, тим пре, што се сад све свршило. У кратко, не гледећи на добро и племенито поступање Марте Петровне, супруге г. Свидригајлова, па и свих осталих, опет је Дуњи било веома тешко, нарочито кад је г. Свидригајлов био под утицајем Бахуса. Али шта је било доцније? Помисли, та будала био је страстан према Дуњи, али је све то скривао под плаштом грубости и презрења према њој. Можда се и сам стидио и ужасавао, кад се размисли да је већ стар и отац породице, а да је тако лакомислен, и с тога се и срдито на Дуњу. А, можда је и с тога био такав, што је хтео од других да прикрије истину грубошћу и подсмесима. Али се најзад, није могао уздржати и усудио се да отворено учини Дуњи гнусан и сраман предлог, обећавајући јој разне награде, а поред тога да напусти све, па да иде с њом у друго место, или у иностранство. Можеш представити њене муке! Напусти место одмах, било је немогуће, не само због дуга, но и штедећи Марту Петровну, која би се могла досетити, а тиме би настао и немир и раздор у кући. А и Дуњица не би прошла без скандала. Било је и других разних разлога, са којих Дуња није могла рачунати на излазак из те гадне куће пре шест недеља. Та, разуме се, знаш Дуњу, знаш како је умна и како је чврстог карактера. Она може много да трпи и да у крајњем случају има толико великодушја, да не изгуби своје сталности. Она ми је чак и писала о свему томе и ми смо се често дописивале. Али наступи неочекивани случај. Марта је прислушкивала свога мужа, кад је он молио и преклињао Дуњицу у башти, и, разумев све наопако, држала је да је она свему узрок. Ту у башти, догоди се ужасна сцена: Марта Петровна је ударила Дуњу и није хтела ништа да чује, но је викала читав сахат и, најзад, наредила је, да је одмах доведу мени у варош, у простим сељачким колима, у која су бацили све њене ствари, рубље, хаљине, све како се десило, онако неувезано и неуређено. А тад се баш надала ужасна киша, и Дуња, онако ожалошћена, увређена и понижена, морала је да пређе само с једним мужиком читавих седамнаест врсти по киши а на непокривеним колима. Размисли се сад и сам, шта сам ти могла писати у одговор на твоје писмо од пре два месеца, и о чему сам ти могла писати? И сама сам била у очајању; истину ти нисам смела рећи, јер би ти био веома несрећан, огорчен и ожалошћен, а и шта би ти могао учинити? Можда би учинио какав преступ, а сем тога ми ни Дуњица није дала да ти јавим; а да пуним писмо бесмислицама и чим било онда кад је твоја душа била узбуђена, просто нисам могла. Читав месец дана ишле су по нашој вароши сплетке о том догађају, и већ нам је било до тога дошло, да ни у цркву нисмо могли ићи с Дуњом, од презривих погледа и дошаптавања. Сви познаници туђили су нас се, чак су престали и да нам се јављају, а ја сам сигурно дознала, да су неки млади људи хтели да нам нанесу увреду намазав наша врата катраном, тако да је газда већ захтевао да напустимо његов стан. Свему је томе била крива Марта Петровна, којој је испало за руком да окриви и окаља Дуњу где год је стигла. Она је овде са свима позната и тога је месеца сваки час долазила у варош; а како она много говори и воли да прича о својим породичним стварима, а нарочито да се жали на свога мужа свима и свакоме, што ни мало није лепо, тако је и разгубила спу ту историју не само по вароши, но и по селу. Ја сам се и разболела, а Дуњица је била чвршла од мене; само да си могао видети, како је она све то носила, па чак и мене тешила и бодрила (прави је анђео, слатка моја Дуњица!) али, милосливи Бог прекрати наше муке: г. Свидригајлов се

размислио и покајао, и сигурно жалећи Дуњу, дао је Марти Петровној потпуне и очевидне доказе све Дуњине невиности, т. ј. показао јој писмо, које му је Дуња морала написати и предати пре, но што их је Марта Петровна застала у башти. То писмо Дуња је написала, да би избегла лична објашњења и тајне састанке, које је он тражио. То је писмо, по одласку Дуњином, остало у рукама г. Свидригајлова. Она га је у том писму најодлучније и с пуно негодовања корела за његово неплеменито поступање односно Марте Петровне, опоменула га је, да је отац и старешина породице, и најзад, како је то веома гадно од њега, што мучи и унесређава и без тога несрећну и без сваке заштите остављену девојку. Једном речи, драги мој Рођо, то је писмо написано тако благородно и жалосно, да сам ја плакала, читајући га па и сад плачем, кад га усчитам. Сем тога, у оправдање Дуњино, појавиле су се и сведоци слугу, који су видели и знали много више, но што је то мислио г. Свидригајлов, а тако то увек и бива. Марта Петровна је била као убијена, што и сама признаваше, али је зато била потпуно убеђена у невиност Дуњину, и другог дана, у недељу, дође у саборну цркву, клече и помоли се Богородици, да јој да снагу, да поднесе то ново искушење и да испуни своју дужност. За тим је право из цркве, не идући никоме другоме, дошла нама, испричала нам све, горко плакала, и искрено кажући се, грлила и молила Дуњу, да јој опрости. Истог јутра отишла је од нас и свуда је најлепшим изразима кроз сузе говорила о Дуњиној невиности и племенитости њених осећаја и владања. Сем тога је свима показивала и гласно читала својеручно писмо Дуњино г. Свидригајлову, па чак је дала и копирати неколико комада (што ми је изгледало већ и сувишно). Тако је она за неколико дана обилазила све редом по вароши; тако да су се једни почели љутити, што их је претпоставила другима, па се чисто знао и ред куда ће доћи, па су је у свакој кући очекивали раније и сви су знали, да ће тог и тог дана Марта Петровна ту и ту читати то писмо, и на свако читање долазили су опет они исти, који су га већ неколико пута слушали и у својим и у туђим кућама. Мени се чини, да је ту било много, веома много непотребнога, али је Марта Петровна таког карактера. Ну, она је бар опет уздигла част Дуњину и сва ругоба тога дела пала је на њезинога мужа, као на главног кривца, тако, да ми га је већ и жоа. Сувише су строго поступили према тој будали. Дуњу су одмах стали звати, да даје лекције по неким кућама, али она је то одбијала. Наједаред су се сви почели понашати према њој са особитим уважањем. Све је то помогло и оном неочекиваном случају, усљед кога се мења, може се рећи, и наша судба. Знај, драги мој Рођо, да се Дуњи јавио младожења и да је она већ дала и своју реч, о чему хитам да те што пре известим. И ако се то свршило без твога знања и одобрења, свакојак се ти не ћеш љутити ни на мене, ни на твоју сестру, јер ћеш и сам најзад увидети, да је било просто немогуће и даље чекати и одлагати. Јер и ти, пошто ниси овде, не би могао о свему тачно да просудиш. Тако се то десило. Он је већ дворски саветник, Петар Петровић Лужин, и неки даљи сродник Марте Петровне, која је томе много помогла. Почео је тиме, што је преко ње изјавио жељу да се упозна с нама, примили смо га, пио је кафе, а сутра дан нам је послао писмо, у коме је врло вешто изнео свој предлог и тражио брз и одлучан одговор. Он је врло добар човек, радан, и мисли да иде у Петроград, тако да му је скуп сваки тренутак. Разуме се, ми смо били у почетку веома изненађени, пошто се све то десило брзо и неочекивано. Мислили смо о томе читав дан. Он је благородан човек, служи на два места, и већ има свој капитал. Истина, већ му је четрдесет и пет година, али је веома пријатне спољашности и још може да се допадне женама; у опште је веома солидан човек, само нешто мало намргођен и поносит. Али, можда нам то тако изгледа на први поглед. Молим те само, драги мој Рођо, кад се састанеш с њим у Петрограду, што ће скоро бити, да не судиш о њему сувише брзо и да не будеш пргав, као што је то својствено теби, ако ти се што на први поглед не допадне. Велим ти то за сваки случај, ма да сам уверена, да ће он на тебе учинити пријатан утисак. А сем тога, да бисмо познали каког човека, ваља га поступно и пажљиво проучавати, да не бисмо пали у погрешку и добили предубеђење, које је после веома тешко исправити и загладити. А Петар Петровић је, бар како изгледа, честит човек.

„Кад нас је први пут посетио, изјавио нам је, да је он човек позитиван, али да у многоме дели, како он сам вели, „убеђења новије генерације наше“ и непријатељ је свих предрасуда. Много је још што шта говорио, мало је знаш сујетан и веома воли кад га други слушају, ако то и није порок. Ја сам, разуме се, од свега врло мало разумела, али ми је Дуња објаснила, да је он уман човек, истина не Бог зна каквог образовања, али бар по изгледу добар. Ти, Рођо, знаш карактер своје сестре. То је девојка чврста карактера, разумна, стрпљива и великодушна, ма да има веома осетљиво срце. Ја сам то на њој врло добро проучила. Оно, разуме се, ни с њене ни с његове стране нема ту Бог зна какве љубави, али Дуња, сем тога што је умна, у исто је доба и благородна као анђео, и сматраће за дужност, да учини срећним мужа, који би се опет са своје стране старао о њеној срећи, а о овоме бар за сада, немамо узрока да сумњамо и ако се то све тако брзо свршило. Сем тога, он је човек особито увиђаван и, разуме се, увидеће, да ће његова брачна срећа у толико сталнија бити, у колико Дуњица буде срећнија. Што се тиче неједнакости карактера и навика, па чак и неких неслагласности у мислима, без чега се не може проћи ни у најсрећнијим браковима — за све то ми је сама Дуња изјавила, да се у том случају ослања на себе; да нема узрока узнемиравати се с тога, и да она може много што-шта да поднесе, само ако други односи буду частни и праведљиви. Он је, на пример, и мени с почетка изгледао стар, али то можда долази од његове отворености. Кад нас је, на пример, други пут посетио, добио већ и пристанак, он се у разговору изразио, како се још пре решио, и не познавајући Дуњу, да узме поштenu девојку, па ма и без мираза, и нарочито такву, која је већ искусила непријатне положаје. То је с тога, вели он, што муж не треба ничим да је обвезан својој жени, и много је боље, вели, кад жена има у своме мужу свога добротинца. Примећујем ти, да је он то рекао некако мекше и ласкавије, но што сам ја написала, јер сам заборавила прави израз, а сећам се само мисли, сем тога он је то казао сасвим без икаквих намера, но онако у говору му изашло тако, да се после старао да то забашури. Ну мени се све то учинило мало оштрије, па сам одмах и Дуњи то казала. Али она ми је чисто с досадом одговорила, да „речи још нису дело,“ а то доиста тако и јесте. Пре но што ће се Дуња коначно решити, није проспавала целу ноћ и, мислећи, ваљда, да ја већ спавам, устала је с кревета и целе је ноћи ходала тамо амо по соби; најзад је клекала и дуго, дуго се молила пред иконом, а у јутру ми казала, да се решила.

„Ја сам ти већ јавила, да ће Петар Петровић сад да дође у Петроград. Он има тамо нека крупна посла и хоће у престоници да отвори јавну адвокатску канцеларију. Он се већ давно занима разним трајбинама и тужбама, а ових је дана добио једну велику парницу. Он мора доћи тамо и с тога, што има у сенату неки важан посао. Тако дакле, драги мој Рођо, он и теби може много да користи у свему, и ја и Дуња већ смо размислили, да ти можеш још од данас па чисто да започнеш своју каријеру и да рачунаш, да је твоја судба са свим обезбеђена. О, кад би се то и остварило! То би било тако добро, да би се ваљало сматрати, никако другаче, него као права милост према нама од стране Творца небеског. Дуња само о томе мисли. Ми смо се већ и дразнуле да односно тога споменемо неколико речи Петру Петровићу. Он се изразио веома отворено и рекао, пошто не ће да буде без секретара, онда, разуме се, боље је платити рођаку но туђинцу, само ако буде способан (зар ти да су неспособан!), али је ту исказао и своју сумњу, да ти твоји универзитетски послови неће оставити времена и за рад у његовој канцеларији. Овог пута се с тим ствар и свршила, али Дуња сада ни о чему другоме и не мисли, до о томе. Она је већ неколико дана просто као у некој грозници и начинила је већ цео пројекат о томе, како ти можеш доцније да будеш друг, па чак и ортак Петра Петровића, тим пре, што и ти изучаваш права. Ја се, Рођо, потпуно слажем с њоме и делим све њене планове и наде, јер видим у њима потпуну вероватност; и не гледећи на садање са свим природно устезање Петра Петровића (јер те он још не познаје), Дуња је тврдо уверена, да ће све постићи својим добрим утицајем на свога будућег мужа. Разуме се, ми смо се чували, да не проговоримо Петру Петровићу ма о чему од тих осталих снова наших, али је главно то, да ћеш ти бити

његов ортак. Он је човек позитивиста и све би то примио веома хладно, пошто би му све то изгледало само као пусте сањарије. Исто тако, ни ја, ни Дуња нисмо ни речи говорили с њим о нашој чврстој нади, да ће нам помоћи снабдевати те новцем, док си на универзитету. Нисмо му говорили прво с тога, што ће то доћи доцније само по себи и он ће ти сигурно, без много речи, и сам понудити (куд би он то одрекао Дуњици), тим пре, што му ти и сам можеш бити десна рука у канцеларији, и тада ту помоћ нећеш добијати као милостињу, већ као заслужену плату. Тако мисли Дуњица да удеси, и ја се потпуно с њоме слажем. Друго, нисмо му и с тога говорили, што сам нарочито хтела, да при нашем предстојећем састанку, не будеш ни мало зависан од њега, већ да, што је могуће више, стојиш на равној нози с њиме. Кад му је Дуња с одушевљењем говорила о теби, он је одговорио, да сваког човека треба сами да посматрамо, и то што из ближе, да бисмо могли о њему судити, и да он задржава право себи, да упознав се с тобом, створи своје мишљење о теби. Знаш ли шта, предраги мој Рођо, мени се чини, по неком премисљању (које се, у осталом, ни мало не тиче Петра Петровића, него тако, по неким мојим властитим, личним, а, може бити, чак и старачким, бапским људима) — мени се чини, да ћу боље урадити, ако после њиховог брака будем живела одвојено, као што и сад живим, а не заједно с њима. Ја сам потпуно уверена, да ће он бити тако благодаран и деликатан, па да ће ме и сам позвати и предложити ми, да се више не одвајам од кћери; а што ми до сад није ништа говорио, то је, разуме се, с тога, што се то већ и онако претцоставља; али ја нећу на то пристати. Имала сам у животу прилике да видим, како пунице не леже баш много на срцу зетовима, а ја не само што нећу ником да будем ни најмање на терету, но и сама хоћу да будем потпуно слободна, докле узимам ма и једно парче хлеба и таку децу, као што си ти и Дуњица. Ако ми буде могуће, доселићу се тамо, да будем близу вас, јер сам, драги Рођо, оно што је најпријатније оставила за свршетак писма. Знај дакле, драги пријашко мој, да ћемо се можда врло скоро састати сви заједно и загрлићемо се сви троје, после скоро трогодишњег растанка. Већ је коначно решено, да ја и Дуња дођемо у Петроград, али кад ће то бити, не знам, али у сваком случају врло, врло скоро, чак може бити кроз недељу дана. Све зависи од наређења Петра Петровића, који ће нам јавити чим дође у Петроград и чим се смести. Он хоће из неких нарочитих узрока да, што је више могуће, похита са свадбом, и шта више ако може то да сврши још ових месцеја, а ако не може, због краткоће времена, онда одмах после Госпојине. О, како ћу бити срећна, кад те притиснем на срце!... Дуња је сва узбуђена од радости, што ће те опет видети и једном у шали рече, да би већ и само због тога пошла за Петра Петровића. Анђео је она! Она ти сад ништа не ће писати, само је мени рекла, да ти пишем, да има с тобом тако много да говори, тако много, да не сме ни да узима перо у руку, јер се у неколико реди не може ништа написати, већ се човек само растроји. Она те много, веома много грли, и шаље ти безбројне пољупце. И ако ћемо можда ми скоро доћи тамо, ипак ћу ти ових дана послати новаца, колико могу више. Сад, кад су сви сазнали да Дуњица полази за Петра Петровића, и мој се кредит, на једанпут, повећао, и ја сигурно знам, да ће ми Атанасије Ивановић позајмити сада, на рачун пензије, и до седамдесет и пет рубаља, тако да ћу ти ја двадесет и пет, или чак и тридесет рубаља послати. Послала бих ти и више, али стрепим за путни трошак. И ма да је Петар Петровић био тако добар, те је узео на себе један део трошкова у путовању до престонице, т. ј. он ће наш пртљаг и велики сандук (пошто има познанства) узети на себе, али поред свега тога ми морамо рачунати и на долазак у Петроград, где се не можемо појавити без гроша, нарочито првих дана. У осталом ја и Дуња смо већ израчунали све до ситница и нашли смо да нас пут не ће много стати. Од нас до жељезнице има свега двадесет врта и ми смо се већ, за сваки случај, договорили с једним познатим нам мужицом-кочњашем; а одатле ћемо се ја и Дуњица, дивно возити у трећој класи. Тако ћу ти, може бити, не двадесет и пет, већ јамачно тридесет рубаља послати. Али, већ је доста; два сам цела целцата табака исписала и већ нема више места. Написала сам целу нашу историју и толико догађаја! А сад, предраги мој Рођо, грлим те до скорог нашег

виђења и благосиљам те материнским благословом својим. Љуби Дуњу, сестру своју, Рођо; љуби је онако, као што она тебе љуби, а знај, да она тебе љуби безгранично, више него саму себе. Она је анђео, а ти, Рођо, ти си нам све, — сва нада наша и све наше уздање. Само ако ти будеш срећан и ми ћемо бити срећни. Молиш ли се ти, Рођо, Богу, као некада и верујеш ли у милост Творца и Спаситеља нашега? У срцу се своје плашим, да ниси и ти упао у најновије модно неверовање? Ако је тако, ја ћу се за те молити. Сети се, драги мој, како си још у детињству свом, за живота твога оца, седећи у мом крилу, шапутао молитве своје и како смо сви тада били срећни! Збогом остај, или боље, до виђења! грли те силно-силно и љуби до бесконачности

»Твоја до гроба

»Пулхерија Раскољњикова.«

(Наставиће се).

НОЋНА АВАНТУРА

прича John-a Seddon-a.

Пре неколико година провео сам неко време у Лондону у намери, да се упознам са забавама енглеске престонице.

Идући једне вечери у друриланско позориште, обрати ми пажњу нека прилика, која дрхћући од зиме, чучаше пред једном капијом и сузним очима мољаше за милостињу. То беше неки слаби старац, чија седа коса падала на плећа испод масног и исцепаног шешира.

— Мали дарак — мрмљаше он изнемоглим гласом. — Мрзнем се од зиме, а од глади тек што нисам скапао. Од јуче ни залагаја нисам метнуо у уста.

Старост и слабост изазивају од увек у мојим грудима сажаљење.

— Ви ми заиста изгледате сасвим рђавог стања — рекох му жалостиво, вадећи новчаник.

— Ах, милостиви господине, ви не можете имати ни појма о мојој беди — јадиковаше старац. — Радити више не могу, али бих опет радије гладовао него што бих просио, само да ми није сиротог, болесног унучета, за које морам да живим и да се бринем.

Ја вратих шпинг, кога сам већ био извадио из новчаника. Ако је старац истицу говорио, то ми се учини да је овај дарак сувише мали; с друге опет стране нисам хтео да будем жртва каквог швиндлера, којих је, као што сам чешће слушао, пуно у Лондону. Просјак мора бити да је погодио моје мисли, јер рече:

— Изгледа да не верујете мојим речима, али се можете уверити, ако вам је могуће жртвовати четврт часа.

Хронометар ми показиваше, да до почетка представе има добрих пола часа.

— Добро — одговорих — водите ме.

С тешком муком подиже се старац са свога тврдога седишта и пође полако напред. Могло је бити више не од једне четврти, већ од пола часа како идемо, када ми дрхћућом руком показа једну кућу, која, заиста, изгледаше доста бедна, али ипак онајбоља од околних.

— Ми смо на месгу, господине — рече старац, и одведе ме на четврти спрат, где откључа једна врата и ухвати ме за руку. Само овуда, а сад станите, да се не спотакнете, одмах ћу засветлити.

— Врата се затворише, и учини ми се, да се кључ окрете у брави и извуче напоље. И нехотице обузе ме непријатно осећање, али се на брзо умирих мишљу, да ми од старца не може претити никаква опасност, ма он имао и рђаву намеру.

Мој пратилац упали лојаницу, која даваше слабу, несигурну светлост, али довољну, да на моје велико чудо опазим, како се налазим у сасвим лепој, а с обзиром на околности луксузно намештеној соби.

— Ви изгледате зачуђени — чух иза мене неки рапав глас — ја сам увек одвајао веће суме на то, да стан по могућству угодно наместим.

Брзо се окретох, и с ужасом угледах преда мном усправљену прилику снажног, средовечног човека са црном к сом. Крај њега на поду лежаше седа власуља.

— Ви сте ме, дакле, преварили! — узвикнух разјарен. — Шта ће то да значи?

— Просто, што ћу вас замолити, да ми ваш часовник позајмите на неодређено време, јер сам баш сада дао мој на оправку — одговори овај дрско.

— Имате ли иначе још какву жељу? — упитах пронично, али пун једа што сам на овако луд начин пао у клопку.

— Имао бих још једну маленкост да тражим од вас — одговори варалица пријатно кезећи се; — мој фонд у банци је исцрпљен, а цепови су ми празни, управо фатално. С обзиром на положај у коме се тренутно налазим, држим да ми нећете одрећи ваш новчаник. Ако вам је исти спомен од миле руке, то ћу бити готов да вам га вратим, а на његову садржину даћу вам уредну признаницу. Пошто сам навикао да дугове уредно плаћам, то вас морам молити, да ми оставите мало дужи рок за исплату. Од прилике педесет година, мислим, биће довољно.

— Ви сте један неваљали нитков — повиках изван себе од љутине.

— Зашто се разјарујете толико; ја вам ништа не противуречим.

— Пустите ме напоље — рекох, решен, да ако покуша да ми стане на пут, да га силом одбијем, и пођох вратима.

— Радо, чим будете испунили моје скромне захтеве — одговори овај равнодушно, извлачећи из цепа револвер; — ако се опаметите, неће вам ни коса с главе фалити. Останете ли при вашем одрицању, тада морам сажаљевати што ћу узети као наслеђе оно, што сте ми за живота одрицали... А сад да чујем ваше мишљење.

Са празним шакама према овоме наоружаном човеку, који би ме, неостајаше сумње, надмашио и самом физичком снагом, готово ми не остајаше никакав избор. Овде, природно, беше само питање: да ли ће он одржати реч, и по предаји часовника и новчаника поштедети ми живот. Вероватност не говораше за то, јер он мора знати, да ћу ја кад изађем запазити кућу и улицу, и о свему известити полицију.

У овом критичном тренутку паде ми на памет једна мисао. Како ми живот беше у највећој опасности, то се нисам бојао да ћу упасти у већу опасност, ако што покушам за своје спасење.

Понадах се спасењу од, још из младости стечене вештине, говорења из трбуха, које је често у друштвима изазивало весело расположење.

— Ниткове! — пустих један глас да одјекне иза његових леђа.

Човек се, запрепашћен, окрете натраг. Брзо као муња ударих га песницом по глави, и истргнем му оружје.

— Сад је ред на мене! — повиках триумфујући. Отварај врата, или ћу те с места убити!

— Пиштољ је празан — насмеја се он усиљено, али страх, којим се уклони испред правца уста пушчане цеви, увери ме о противноме.

Претећи понових своју заповест, и он је послуша, шкрипећи зубима од једа. Идући натрашке изађох из собе, и пажљиво сиђох низ степенице, сваког тренутка готов да окинем револвер, у случају да за мном пође. Али он то не учини.

Сутра дан пријавих случај полицији, али се нађоше само четири хладна зида, из којих тица беше већ излетела. При исељавању стана било му је на помоћи његово лупешко друштво. Дознало се, да је тај човек био неки Џак Хуркин, али се не могаше пронаћи. После неколико месеца, као што сам читао у новинама, постигао је своју судбину.

Употребом истог средства намамио је једног младог човека у клопку. Овај, официр у цивилном оделу, случајно је носио револвер у џепу, па убије Џака Хуркина.

С немачког Жив. А. Л.

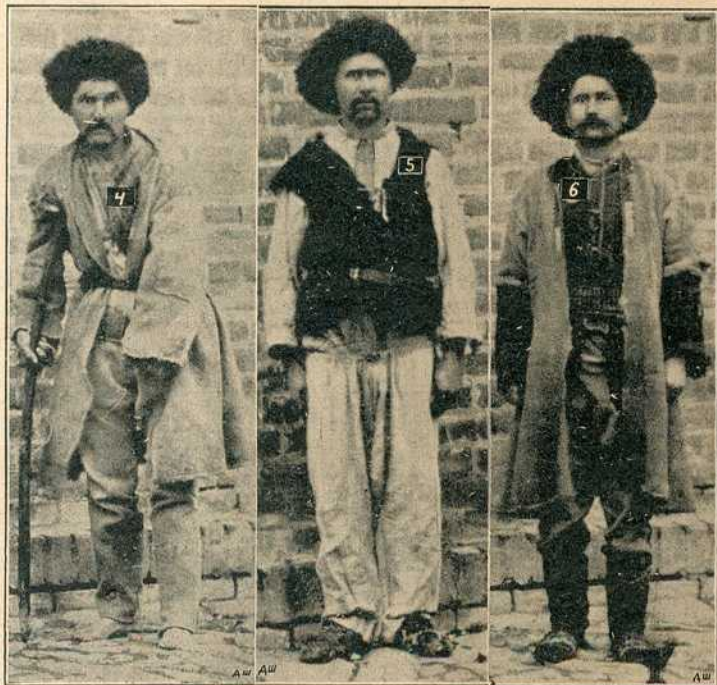
ИЗ АЛБУМА НАЧЕЛСТВА ОКР. ПОЖАРЕВАЧКОГ

(НАСТАВАК)

Паун Аврамовић из Оснице ср. поречког (бр. 4) осуђен је 10 год. робије, зато: 1, што је у друштву са још двојицом ноћу између 19 и 20 априла 1892 год. из затвореног обора украо 19 брава коза и 12 јарића — Јанку Корабашу из истог

села и 2, што је у друштву са својим братом Јанком украо једног коња Петру Вујићу Циганину, који је био везан пред кафаном. Сад је опет на робији. (ОБр. 3699).

Павле — Петар Томић из Оснице ср. поречког (бр. 5) за прво дело Пауново што га је с њим извршио, осуђен је био на 3 год. Сад је опет осуђен и на робији носи ОБр. 3698.

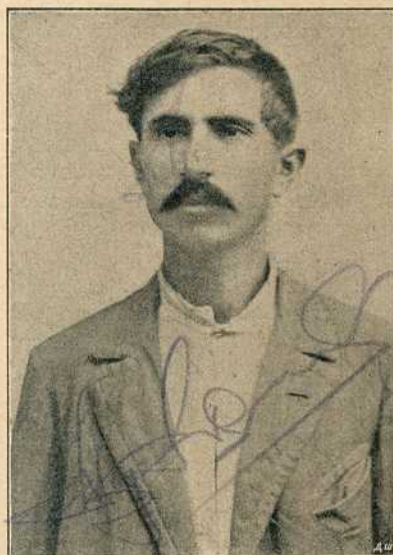
Сава Живковић из Јошанице ср. хомољског (бр. 6) осуђен је на 20 година робије зато: 1, што је ноћу између 14 и 15 јуна пр. год. на опасан начин развалио кућу Живадина Стевића и покрао му разне ствари; 2, што је после Спасовдана исте год. обио једну стасину и опљачкао; и 3, што је 1897 год. разбио једну кућу у селу на све ствари покрао што је нашао да му је вредно. У заводу је под ОБр. 3701.

Пауну је 45, Павлу 46 а Сави 32 године.

(Наставиће се).

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА.

Михаило Алексић звани „Копиљак“ или, управо — **Ко је ово?** — Фебруара 25 тек. год. прогнат је из Београда у округ врањски један од најпрепреденијих и најлукавијих, па према томе и најопаснијих данашњих кесароша и варалица. То је овај, чију слику овде доносимо и који вели, да му је име „*Михаило Алексић*“, а кога његови другови коцкари називају „Копиљак“, ваљда стога, што ни они не знају: ко је он и од куда је. — У току последњих шест месеца, „Копиљак“ је преко 30 пута надао у затвор Управе града Београда, и том приликом, свагда је мењао своје место рођења. Тако је изјављивао, да је родом из Врања, Македоније, Старе Србије, Смедерева, Обреновца, Крушевца, Лесковца итд. — Да би се једном утврдила идентичност овога коцкара, а можда и открили почињени злочини, као и, да би полицијске власти у будуће могле обраћати много већу пажњу на њега, а грађани опет да би га се могли чувати, — ми му износимо слику и молимо сваког оног, који о њему ма

шта зна, да нам то саопшти. — „Копиљак“ има до 30 година, средњег је стаса, смеђ и сувољав; радо се издаје за шећериско-ликериског калфу.

П О Т Е Р А.

Стеван — Сава Живковић и **Сима Савић** скитачки Цигани, решењем нишког првостепеног суда од 2 јануара 1897 године. Бр. 14 стављени су под суд и у притвор за крађу стоке, но они су још код иследне власти побегли из притвора и до данас нису пронађени. Стеван је средњег раста, црноманаст, повеће главе, округлих образа; очију, обрва и бркова црних; браду брија. Од одела имао је чакшире и гунче, а на глави шубару и на ногама опанке. Сима је омаленог раста, риђ, пун, дебелих усана, носио је округлу риђу браду. Одело као и у Стевана. Иследни судија политичког суда, актом од 11. ов. м. Бр. 20168 моли све полицијске власти да именоване бегунце — лопове потраже и њему стражарно спроведу.

Владимир Рогоћ, бивши погранични стражар, решењем кварта савамашког Управе гр. Београда стављен је под кривичну истрагу и у притвор. Владимир је у бегству, па за то Управа гр. Београда актом Бр. 6018, моли све полицијске власти да га живо потраже и у случају проналаска пој стражарно спроведу.

Т Р А Ж Е С Е.

Тасу Костића, писара из Смедерева, који је отуда некуд отумарао, тражи начелство округа подунавског актом Бр. 3304 да му се стражарно спроведе. Ово се доставља властима ради управљања.

Милоша Кујунџића, бив. момка кафанског из Крагујевца тражи начелство крагујевачко актом Број 2540. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом начелству, или Управи града Београда с позивом на Бр. 6527.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Читаоцима.

Г. Мита Даниловић, чиновник олд. поштанско-телеграфског одељења, још крајем априла прошле године, послао нам је неке своје радове, молећи нас, да их штампамо у нашем листу. Како ми те његове „одличне“ радове нисмо штампали, јер нису били за наш лист, он је на адресу нашег уредника упутио једну *отворену* дописну карту, *) са којом **уцељује** и сараднике нашега листа назива књижевним пандурима. Дакле, хтео је да буде сарадник листа, па кад то није могао, онда му ни лист ни уредник не ваљају.

Ми смо и на ово оћутали, јер нисмо имали шта да одговоримо...

Сад, г. Даниловић, у једном од прошлих бројева „Дневнога Листа,“ — под потписом **Ат** — извршио је своју претњу и своје *уцељивање* извео до краја.

Остављамо свима поштеним људима у земљи, остављамо претпостављеним старешинама овога државног службеника да оцене и да правим именом крсте овај његов поступак.

Толико само у одбрану листа. За нападе на уредника одговориће му он сам преко истог листа где је и денунциран.

Због набомиланог материјала, изостала је из овог броја наша редовна рубрика „Из полицијског Речника.“ У идућем броју накнадно ћемо тај недостатак.

Уредништву је потребно једно лице за купљење претплата од Београду. За ово место треба ради гаранције положити кауцију по 200 динара.

*) Карта се налази у уредништву и стоји свакоме на расположењу да је прочита.